

Kommunstyrelsen

Yttrande angående väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av Fredhällsparken, del av fastigheterna Fredhäll 1:1, 1:4 och 1:8 Länsstyrelsens dnr4321-15122-2018

Stadsmuseets synpunkter i sammanfattning

Stadsmuseets bedömning är att Fredhällsparken uppfyller kriterierna för att bli byggnadsminne, genom sitt synnerligen höga kulturhistoriska värde. Fredhällsparken är det främsta exemplet på Stockholmsskolans parkplanering och uppvisar idag i mycket hög grad den ursprungliga anläggningen.

Vid en eventuell byggnadsminnesförklaring anser Stadsmuseet att gränserna för byggnadsminnet bör justeras och utvidgas och inkludera hela strandpromenaden fram till Mariebergsbron. Ur kulturhistorisk synvinkel finns inget skäl till att avgränsa byggnadsminnet vid Klastorpsskolan.

Bakgrund och historik

Fredhällsparken började anläggas under 1930-talet och ska ses som den främsta representanten för den parkarkitektur som etablerades under 1930-talet i Stockholm. Det skedde då under ledning av stadsträdgårdsmästare Osvald Almqvist och senare av efterträdaren Holger Blom, båda med hjälp av Erik Glemme. Den särpräglade parkarkitekturen blev vida känd, både nationellt och internationellt, som "Stockholmsskolan" eller "Stockholmsstilen".

Stockholmsskolans parker representerar en nydanande parkstil där målarlandskapets karakteristiska topografi och växtlighet betraktades som en tillgång i gestaltningen istället för ett hinder. I lika hög grad speglar parkerna en helt banbrytande landskapsarkitektur etablerad i nya politiska och sociala ambitioner för att stärka stadsinnevänares, och i synnerhet barnens, hälsa, trivsel och välbefinnande i stadsmiljön. Den särpräglade stilen har under 1900-talet varit helt avgörande för den stadsbild som än idag

karaktiserar Stockholms inner- och ytterstad, om än i allt mindre utsträckning i takt med ökad exploatering.

Kungsholmens parkstråk är det parkområde som rönt störst uppmärksamhet. Av de enskilda parkerna i stråket blev Fredhällsparken särskilt berömd och hyllad, bl.a. tack vare K.W. Gullers välkända fotografi som spreds över världen. Besökare vallfärdade till Sverige och Stockholm för att ta del av det som satte staden på den internationella trädgårdskartan och då ansågs vara världens mest progressiva parkarkitektur.

Fredhällsparken, Stockholm, fotograf KW Gullers, 1946. Ur Nordiska museets arkiv, Digitalt museum ID 011013839912. CC BY-NC-ND.

<https://digitaltmuseum.se/011013839912/fredhallsparken-stockholm-barn-badar-i-forgrunden-kvinna-med-barnvagn>

Kulturhistoriska värden

Stockholmsskolans parkplanering med sociala aspekter, kombinationen av gestaltning och funktionalitet är av stort nationellt kulturhistoriskt värde. Fredhällsparken är av flera skäl den kulturhistoriskt sett mest betydelsefulla representanten för Stockholmsskolan. Parken är i gestaltning, funktion och karaktär ett av de främsta exemplen, den är en mycket tidig representant och är det bäst bevarade exemplet.

De synnerligen höga kulturhistoriska värdena uttrycks bland annat i parkens bevarade geografiska avgränsning, den äldre bevarade växtligheten, den ursprungliga topografiska variationen och parkplaneringen, den ursprungliga plaskdammen och relationen mellan park och bebyggelse som fortfarande finns kvar. Ytterligare uttryck är den variation av miljöer som präglade både Stockholmsskolan generellt och Fredhällsparkens gestaltning. Detta återspeglas i de utbredda gräsytorerna i parkens norra delar, avsedda för aktivitet, respektive i det södra och västra stråket, präglat av promenadvägar i mäljarlandskapets naturliga miljö. Parken är dessutom en central del i stadsdelen Fredhäll, som tillsammans med Kristineberg var de första stadsdelarna i Stockholm att bebyggas enligt principen "hus i park". Fredhällsparken används idag till stor del på samma sätt som då den planerades - funktionen är hållbar över ett långt tidsspann.

Stadsmuseets synpunkter

Stadsmuseet tillstyrker en byggnadsminnesförklaring av Fredhällsparken och anser att den har synnerligen höga kulturhistoriska värden. En byggnadsminnesförklaring skulle säkerställa ett bevarande av Fredhällsparkens ursprungliga karaktär som fortfarande stöds i den befintliga funktionen. Stadsmuseets bedömer att en byggnadsminnesförklaring med tydliga skyddsbestämmelser skulle underlätta stadsutvecklingen i området. Ett beslut om byggnadsminnesförklaring skulle även ge mycket goda möjligheter att lyfta fram Stockholmsskolans nydanande parkplanering och göra den tillgängliga för stockholmarna och besökare.

Föreslagen geografisk avgränsning tillstyrks men bör justeras i sydväst vid Klastorpsskolan, så att den omfattar hela den ursprungliga anläggningen. Byggnadsminnet bör inkludera hela strandpromenaden fram till Mariebergsbron. Stadsmuseet kan, ur kulturhistorisk synvinkel, inte se några skäl som motiverar föreslagen gränsdragning.

Ärendet har beretts i samråd med trädgårdsantikvarie Daniel Hofling,
Stadsmuseiavdelningen Kulturmiljö.

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Ylva Blank
Enhetschef Kulturmiljö